

CENTER
for Ukrainian and European
Scientific Cooperation

Центр
українсько-європейського
наукового співробітництва

Одеська національна
музична академія
імені А. В. Нежданової

ГО «Музикознавці
України у світовій
культурі» (МУУСК)

Всеукраїнське науково-педагогічне підвищення
кваліфікації у галузі мистецтвознавства,
музикознавства, музичної педагогіки

**МУЗИКА В СИСТЕМІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ:
ВЗАЄМИНИ ТА ПРОТИДІЇ**

15 березня – 23 квітня 2021 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Організаційний комітет:

Олійник Олександр Леонідович, кандидат мистецтвознавства, професор, народний артист України, ректор Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової;

Самойленко Олександра Іванівна, доктор мистецтвознавства, професор, проректор з наукової роботи Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової; голова ГО «Музикознавці України у світовій культурі»;

Оганезова-Григоренко Ольга Вадимівна, доктор мистецтвознавства, професор кафедри сольного співу Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової, народна артистка України;

Осадча Світлана Вікторівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри історії музики та музичної етнографії Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової;

Черноіваненко Алла Дмитрівна, кандидат мистецтвознавства, професор Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової;

Майденберг-Годорова Кіра Ісааківна, кандидат мистецтвознавства, доцент, член Національної спілки композиторів України, Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової; композитор.

Музика в системі мистецької освіти: взаємини та протидії :

М89 матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації у галузі мистецтвознавства, музикознавства, музичної педагогіки, м. Одеса, 15 березня – 23 квітня 2021 р. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 308 с.

ISBN 978-966-992-518-3

У збірнику представлено матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації у галузі мистецтвознавства, музикознавства, музичної педагогіки «Музика в системі мистецької освіти: взаємини та протидії», яка відбулась 15 березня – 23 квітня 2021 р.

УДК 78:372.87(063)

ISBN 978-966-992-518-3

© Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, 2021

© ГО «Музикознавці України у світовій культурі» (МУУСК), 2021

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2021

ОСВОЄННЯ ОСНОВ ТЕОРІЇ МУЗИКИ ЯК БАЗОВА СКЛАДОВА В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ХОРЕОГРАФІВ. КІНЕСТЕТИЧНИЙ ПІДХІД

Мікулінська О. С.

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії

Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського

м. Одеса, Україна

Хореографія тісно пов'язана з музикою, ці два види мистецтва мають глибоке споріднення. Музика-це фундамент, на якому будується хореографія. Тому вміння розбиратися в музиці, вміння не просто слухати, а чути музику є необхідною якістю хореографа. Музика, як і інші види мистецтва володіє своєю специфічною мовою і для того, щоб розуміти її, необхідно починати з музичної абетки. Без засвоєння цих елементів важко уявити хореографа, якому необхідно створювати хореографічний текст на основі музичного матеріалу. Музична компетентність багато в чому залежить від рівня здатності до навчання, а він, в свою чергу, – від способу сприйняття і швидкості засвоєння інформації. Для того, щоб обрати найбільш відповідний метод навчання, необхідно визначити, до якої з чотирьох категорій людей стосується ця категорія студентів.

Виділяють основні чотири типи сенсорних систем:

- Візуальна (домінуючим є зорова система обробки інформації: форми, розташування, кольору)
- Аудіальна (домінуючою є слухова система обробки інформації: звуки, мелодії, їх тон, гучність, тембр)
- Кінестетична (домінуючою є чуттєва інформація: дотики, смак, запах, відчуття текстур, температури, м'язові відчуття)
- Дигітальна (пов'язана з логічним осмисленням і сприйняттям світу)

Саме провідна система запускає процес мислення, стає поштовхом для інших ментальних процесів: пам'яті, уявлення, уяви. Завдяки розумінню типу сприйняття (візуал, аудіал, кінстет, дигітал) можна збільшити якість і швидкість навчання. [3, с.300-301]

Хореографи, в більшості своїй,-це люди дії, їх головний інструмент сприйняття – тіло, а спосіб – рух. Кінстет отримує інформацію через рух, запам'ятовує завдяки руху і практичних вправ і результат його

професійної діяльності-це танець, який теж є проявом руху в більш складній образно-символічній формі.

У вітчизняній літературі неодноразово публікували навчально-методичні матеріали з теорії музики. Серед них слід назвати підручники А. Мясоедова, А. Алексєєва, С. Дремцова, В. Єфімова, В. Вахромєєва, С. Павлюченко, І. Способина. Однак, вони адресовані музикантам, ці підручники важко доступні для сприйняття студентів-хореографів, зважаючи на відсутність у більшості студентів бази музичних знань. Вивчити «іноземну» мову «з нуля» і в стислі терміни доступно не кожному. Тому необхідно в доступній формі представити найосновніші відомості про музику, які необхідні хореографу. Якщо для музикантів чільним є чистота звучання (звичайно, не применшуючи значення ритму), то для хореографа: основа танцю-це метроритмічна структура музичного твору. Цьому аспекту і варто приділяти найбільшу увагу. Благодатна в цьому плані система ритмічного виховання Еміля Жак-Далькроза. Цей відомий педагог прагнув розвинути і вдосконалити нервову систему і м'язовий апарат своїх учнів для набуття ними почуття музично-пластичного ритму. Згідно з його теорією, музичний ритм повинен бути не пояснений і засвоєний, а «тілесно пережитий», запроваджений в русі [1, с. 381]. Метою його ритмічної гімнастики було: встановити гармонійні відповідності між рухами тіла, підкресленими динамічними акцентами і різними розмірами, тобто створити «почуття музичного ритму», привести в зв'язок рухи тіла, організовані в часі (в такті) з обмеженням простору, тобто створити «почуття музично пластичного ритму» [2, с. 7-8].

Для оволодіння візуального сприйняття ритмічних побудов (з подальшим діяльним втіленням) зручно використовувати навчальний посібник «Школа ритму» Берак О.Л., який представляє собою систему метроритмічних вправ. Робота спрямована на послідовне формування ритмічних навичок відтворення ритмічних малюнків, вміння утримувати єдиний темп, інтерпретації текстів. Автором пропонуються спеціально створені дворядкові приклади, систематизовані за ступенем складності і прийомам роботи. Після візуального знайомства з вправами можна скласти дуетні рухові танцювальні комбінації в заданих ритмах.

Освоєння теоретичних знань, що стосуються інтервалів, ладів, тризвуків також може включати в себе використання пластичного інтонування та втілення слухових відчуттів в рухових метафорах.

Незважаючи, що освоєння основ теорії музики не включає в себе гру на музичних інструментах, є доцільність використання тактильного знайомства з клавіатурою (не дивлячись на некоректну постановку рук через обмеженість занять в часі і формі групової роботи).

Великим пластом знайомства зі світом музики є такий розділ уроку як слухання класичної спадщини, яке розширює слуховий і культурний діапазон, формує естетичний смак. Цей вид роботи теж може включати руховий компонент. Існує і використовується в світовій практиці такий феномен як активне слухання, тобто слухання і одночасне рухове символічне вираження музики, яке може бути створено і запропоновано як педагогом, так і студентами.

Студенти хореографічного відділення ПНПУ ім. Ушинського спираються на методичний посібник з теорії музики, створений з урахуванням їх професійної особливості. Деякі теми на відміну від підручників для музикантів представлені досить оглядово, мінімізовано побудова акордів, септаккордів, а акцент цих тем переноситься на емоційне сприйняття і вплив на слухача і обговорення можливостей пластичного вираження даних музичних моментів. Після пройденого матеріалу запропоновані контрольні запитання, завдання і вправи, які також спрощені і адаптовані для студентів-хореографів. Більш пильна увага приділяється розвитку слухового образного сприйняття, розгляду метроритмічної основи музичних творів. Також запропонован перелік музичних творів класичного світової спадщини, з яким треба ознайомитися (до багатьох творів пропонується перегляд світових зразків хореографічного мистецтва в різних інтерпретаціях) для розвитку музичної культури.

Таким чином, практично всі розділи уроку музичної грамоти можуть включати в себе моторно-рухові елементи, що в свою чергу підвищує якість і темп навчання студентів кінестетичного типу сприйняття.

Література:

1. Мухаринская Л.С. Музыкальная энциклопедия. М., 1974, Т. 2, с. 381.
2. Мухаринская Л.С. Музыкальный словарь. Прага 1937
3. Мухортова Д. Д. Типы восприятия и школа. Молодой ученый. – 2016. – № 17.